

Japanin Kiotossa neuvoteltiin joulukuun alussa kasvihuonekaasujen vähentämisestä. Sopimus on kansainvälisesti sitova: EU-maiden on vähennettävä päästöjä 8 prosenttia, Yhdysvaltojen 7 ja Japanin 6 prosenttia vuoden 1990 päästötasosta (15 vuoden aikana). Kehitysmaat jäivät sopimuksen ulkopuolelle. Jotkut teollisuusmaat, esimerkiksi Australia, saivat luvan lisätä päästöjään.

Miten tästä kokouksesta uutisointiin Suomessa?

Tarkastelemissani viidessä sanomalehdessä (Aamulehti, Helsingin Sanomat, Kauppalehti, Maaseudun Tulevaisuus ja Vihreä Lanka, aikajakso 27.11. - 18.12. 1997) ilmastokokouksesta kirjoitettiin varsin paljon, joskin lehtien kesken on suuria eroja.

Prosenttitaistelu Kiotossa

Kioton ilmastokokouksesta saatu kuva vaikutti melko monipuoliselta. Ympäristökysymysten kannalta jutuissa olisi voinut kuitenkin olla enemmän suomalaista näkökulmaa. Ympäristömi-

nisteriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön joskus hyvinkin erisuuntaiset näkemykset eivät tule jutuista hyvin ilmi, jolloin myös suomalaisen ilmastopolitiikan linjat jäävät epäselviksi.

• • •

Tarkastelussani on kokouspäivien lehdet sekä yksi numero ennen ja jälkeen kokouksen. Määrälliset erot selittyvät osittain lehtien erilaisilla resursseilla. Vain HS:lla ja AL:llä oli jonkin aikaa oma toimittaja Kiotossa.

AL kirjoitti kokouksesta yhdeksänä päivänä (maksimi 12), etusivulle aihe nousi neljästi. Oma toimittaja teki Kiotossa monipuolisia juttuja. Kokouksen seuraamisen lisäksi kainalojutuissa nostettiin esiin muita näkökulmia, esimerkiksi Suomeen kohdistuvia vaikutuksia ja energiateollisuudessa tapahtuvia muutoksia.

HS kirjoitti kokouksesta näyttävästi kymmenenä päivänä (maksimi 12), neljää juttua vinkattiin etusivulla ja kokousta kommentoitiin kahdessa pääkirjoituksessa. HS rakensi Kioton kokouksesta draamaa, vastakkain olivat kehitysmaat ja teollisuusmaat sekä kolmikko, USA, Japani ja EU keskenään. Myös HS nosti kainalojutuissaan esiin eri näkökulmia, esimerkiksi ilmastotutkijoiden huolen ja Yhdysvaltiojen penseyden sopimukseen ilman kehitysmaita. Kasvihuoneilmiö nousi esiin myös 6.12.1997 ilmestyneen lehden Tiede ja ympäristö -sivulla näkökulmana ilmastomuutokseen liittyvät epävarmuudet. 9.12.1997 lehden Kuluttaja-sivun teemana oli, miten "meidän perhe" voisi estää ilmastoä lämpenemästä.

Kauppalehti kirjoitti ilmastokokouksesta kahtena päivänä (maksimi 11) ja julkaisi aiheesta yhden pilapiirroksen. Kokouksen tuloksia käsittelevä uutinen oli etusivulla. Jutut saivat tilaa, mutta vain kaksi juttua kerronee siitä, ettei lehti pitänyt asiaa kovin tärkeänä.

Maaseudun Tulevaisuus kirjoitti Kiotosta kolmena päivänä (maksimi seitsemän). Sopimuksen syntyä käsittevä juttu oli monipuolinen ja hyvin esillä. Muut jutut saivat selvästi vähemmän tilaa.

Vihreä Lanka uutisoi kokouksesta kolme kertaa (maksimi neljä) monipuolisesti, kahta vinkattiin etusivulla. Aiheesta oli myös pääkirjoitus ja kolumni. Lehti ei rakentanut draamaa, vaikka toikin esiin kokouksen yksityiskohtia, joskin neuvottelujen vastaikkainasettelut olivat selvästi esillä.

• • •

AL ja HS kirjoittivat aiheesta puuduttavankin tarkasti. Päivittäiset "nyt ollaan liikahdettu prosentti eilisestä" -uutiset olivat ajoittain raskasta luetavaa. Toisaalta ilmastomuutosasia pysyi näin julkisuudessa ja ehkä myös ihmisten mielissä. AL:ssa ja HS:ssa muut kuin kokousasiat sijoitettiin kainalojuttuihin, mikä helpotti kokonaisuuksien hahmottamista ja jäseniä monitahoista teemaa. Ymmärtämistä helpottivat myös grafiikat ja ns. sananselityslaatikot.

Kauppalehti pysyi ilmastokokouksesta kauan hiljaa. Kokouksen alkupäivinä julkaistiin Maailmanpankin kehrittelemää päästöpörssiä koskeva juttu, jossa viitattiin Kioton kokoukseen. Mielenkiintoista on, että jutun mukaan "Suomi pitää EU:n ehdotusta 15 prosentin vähentämisestä liian tiukkana vaatimuksena", koska yleisesti Suomi oli sitoutunut tiukasti EU:n linjaan. Kokouksen loputtua lehti kuitenkin uutisoi sopimuksesta kattavasti esitellen jutussaan monensuuntaisia näkemyksiä. Tämä uutinen myös selittää sitä, miksi 15 prosentin tavoite olisi Suomesta tiukka. Lehti on hyvin todennäköisesti saanut lausunnon kauppa- ja teollisuusministeriöstä, kun taas ympäristöministeriö on toisella linjalla. Jutun mukaan: "Kylä-Harakka-Ruonala pitää Kiotossa sovittuja päästömääriä melko kunnianhimoisina. Hallitussihteeri Oili Rahnasto ympäristöministeriöstä puolestaan luonnehtii Kioton tulosta hyväksi". (KL 12.12.1997) Tellervo Kylä-Harakka-Ruonala on Teollisuuden ja työnantajien keskusliiton ympäristönsuojeluosaston johtaja.

Maaseudun Tulevaisuuden jutuissa kerrottiin, mitä on päätetty ja millaisia vaikutuksia päätöksillä oletetaan olevan. Jutuissa huomioitiin myös lehden lukijakunta ja kerrottiin maataloudelle aiheutuvia mahdollisia vaikutuksia, joskin lehden valinnat ovat hieman omaperäisiä. Jutussa "Ilmastomuutos lisää Suomessa satoa ja tuholaisia" (1.12.1997) kerrotaan: "Suomen pelloilla voidaan tulevaisuudessa viljellä uusia satoisia lajikkeita,

jos ilmasto lämpenee maailman maiden päästösopimuksista huolimatta.” Ja jatkuu toisaalla: “Lämmöstä hyötyvät myös tuholaiset, joiden torjuntaan saattaa valua kasvukauden pitenemisestä saatava taloudellinen hyöty”. Juttuja on toki rajattava, mutta kun kyseessä on globaali ilmiö, toivoisi lehden hieman laajentavan perspektiiviään.

Vihreän Langan jutut ovat perusteellisia, mutta lukijakunnan oletetaan selvästi jo tietävän asiasta jotakin. Lehti korostaa ympäristötekniologian mahdollisuuksia jättäen neuvotteluprosessin vähemmälle. Jälkimmäiseen syy voi myös se, että lehti ilmestyy vain kerran viikossa.

• • •

Kasvihuoneilmiö moninaisuudessaan ei liene helppo kokonaisuus sen paremmin toimittajille kuin lukijoille. Aiheeseen liittyy hyvin monenlaisia intressejä ja se koskettaa periaatteessa jokaista. Lehdet ratkaisivat ongelman antamalla eri äänille tilan eri päivinä. Silti Kauko Pietilän ja Klaus Sondermannin tarjoaman You say X, but what about Y -tekniikan avulla aiheesta olisi irronnut enemmän. Keskusteluun kun liittyy olennaisesti myös teollisuusmaiden ja kehitysmaiden vastakkainasettelu ja edellisen moraalinen vastuu, uskon, että suuremmalla näkemysten vastakkainasettelulla lukijoille olisi avautunut uusia ajattelunaiheita.

*Heidi Hagelin, tiedotusopin opiskelija,
tekeillä pro gradu Kioto-kirjoittelusta*